

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ СФЕРИ ХАРЧУВАННЯ РЕГІОНУ

Узагальнення теорії та практики розробки національних та регіональних стратегій регіонального розвитку показує, що цільові програми стають основним інструментом стратегічного планування та управління. Разом з тим, питання харчування населення представлено в цільових програмах лише окремими індикаторами безпеки продуктів харчування, протидії їх забрудненню, деякими показниками споживання продуктів населенням та розвитку галузей аграрного сектору. В деяких стратегіях наголошується на необхідності розробки окремих операційних стратегій розвитку конкретних секторів економіки з метою досягнення поставлених цілей та завдань, які мають враховувати і ґрунтуватись на наступних наукових положеннях пов'язаних зі зростанням рівня та якості життя населення та інноваційного розвитку економіки, як основи її сталого зростання.

Соціально-економічний розвиток як комплексне явище представлено у вигляді ієрархічної причинно-наслідкової залежності, яка включає такі взаємопов'язані складові частини як

- Рівень та якість життя населення, економічний розвиток регіону та конкурентоспроможність економіки.
- Постійне порівняння в процесі дослідження регіонів України, що дає можливість виявити напрямки, які є проблемними для кожної області.

Визначення пріоритетних напрямків розвитку сфери харчування області, який включає в себе такі нові об'єкти управління як інноваційні високотехнологічні та наукоємні кластери.

- Використання різних методів моделювання для побудови сценаріїв соціально-економічного розвитку області.

На основі наукових праць та досвіду розробки стратегій регіонального розвитку пропонується наступна послідовність обґрунтування програм розвитку сфери харчування регіону.

1. Обґрунтування концептуальних засад вибору стратегії розвитку.
2. Оцінка та діагностика проблем і моделювання сценаріїв розвитку.
3. Обґрунтування і вибір розвитку пріоритетних кластерів регіону.
4. Вибір пріоритетних напрямків зовнішньоекономічної діяльності регіону.
5. Розробка механізму забезпечення реалізації стратегії розвитку.

В ході розробки стратегій проводиться оцінка рівня економічного розвитку регіону, визначаються пріоритетні сектори зростання, діагностується конкурентоспроможність економіки регіону та напрями її підвищення, здійснюється моделювання взаємозв'язку рівня та якості життя населення, економічного зростання та конкурентоспроможності економіки регіону, будується структурно-логічна модель і сценарії соціально-економічного розвитку сфери харчування регіону.

Оцінка рівня та якості життя населення здійснюється згідно з міжнародними методиками за допомогою окремих, комплексних та інтегральних показників таких як – довгострокові цінності (які включають такі компоненти як тривале життя, здоров'я, відтворення, родину, духовні цінності, багатство, соціальний захист, культуру), поточні потреби (споживання, житло, безпеку), середовище проживання (повітря, вода, промислові відходи), соціальна інфраструктура (охорона здоров'я, відпочинок, освіта, товари та послуги). Кожен елемент рівня та якості життя населення оцінюється за допомогою окремих показників.

Оцінка рівня розвитку сфери харчування регіону включає такі компоненти як сільське господарство, харчова промисловість, торгівля, ресторанне господарство. Оцінка конкурентоспроможності економіки регіону здійснюється за аналогічною методикою і включає наступні компоненти – макроконтентоспроможність (поєднує природно-ресурсний, трудовий, науково-технічний, інвестиційний потенціал та підприємницький клімат) та мікроконкурентоспроможність (інноваційний та експортний потенціали підприємств).

Моделювання взаємозв'язку рівня та якості життя населення, економічного розвитку і конкурентоспроможності економіки здійснюється за допомогою двох інструментів - непараметричного підходу на базі розрахунку коефіцієнтів парної конкордації та неієрархічного методу кластеризації К-середніх. Розробка сценаріїв соціально-економічного розвитку здійснюється, виходячи з проведеного дослідження проблем регіону на основі структурно-логічної моделі.

Обґрунтовується вибір розвитку пріоритетних кластерів сфери харчування регіону, визначаються інноваційні високотехнічні та наукоємні кластери, які склалися в регіоні і суттєво впливають на його економіку. Вибір пріоритетних кластерів здійснюється у наступній послідовності – визначається пріоритетність розвитку кластеру на основі маркетингових досліджень відповідного ринку, будується ядро кластера, дається характеристика його учасників, проводиться аналіз

елементів кластеру, розробляються заходи їх розвитку, джерела фінансування, оцінюються результати реалізації заходів розвитку кластеру.

Механізм забезпечення реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіону має включати розробку державних та регіональних цільових програм розвитку сфери харчування з побудовою міжгалузевих балансів функціонування агросектору, харчової промисловості, продовольчої торгівлі та ресторанного господарства.

Л.М. Яцун, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

І.М. Заковоротная, асп. (*ХДУХТ, Харків*)

ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Стратегії економічного і соціального розвитку розробляються на основі аналізу наступних тенденцій – демографічної ситуації, стану використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу, конкурентоспроможності економіки, оцінки досягнутого рівня розвитку економіки і соціальної сфери, впливу зовнішніх політичних, економічних та інших факторів і очікуваної їх зміни у перспективі. Стратегії включають соціальні норми і нормативи, як показники необхідного споживання продуктів харчування, товарів і послуг та забезпечення освітніми, медичними, житлово-комунальними, соціально-культурними послугами. До основних державних соціальних гарантій відносяться – мінімальний розмір зарплати, пенсій за віком, неоподаткований мінімум доходів громадян, розміри державної соціальної допомоги та інші соціальні виплати, а також і фізіологічні норми споживання продуктів харчування та розвитку мережі.

Створення умов для забезпечення гідного рівня та якості життя людини стає основним пріоритетом усіх перетворень територіального та галузевого характеру. Початковим етапом стратегічного планування постає оцінка реального стану життєдіяльності людини, ступінь відповідності сучасним світовим тенденціям, співвідношення з бажаними цілями. Обласні й районні ради затверджують програми соціально-економічного розвитку регіонів та контролюють їх виконання. Концепція державної регіональної політики в якості головних визначає наступні цілі регіональної політики – створення